
Süttő Község Településrendezési terve, 2010.

Örökségvédelmi hatástanulmány
Régészet

Archeo-Art Bt.

I. Vizsgálat

Bevezetés

A jelenlegi hatástanulmány Süttő település Szerkezeti és Szabályozási Tervének módosításához és a helyi Építési Szabályzathoz készült a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet alapján. Fontos megjegyezni, hogy a régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok csak a készítés időpontjában rendelkezésre álló kutatási adatokat tükrözik. Újabb régészeti jelenség, lelőhely esetleges előfordulása nem kizárható, mely új helyzeteket eredményezhet.

Süttő település régészeti emlékeinek rövid bemutatása:

Süttő a Bikol-patak torkolatánál fekszik. A 115 méter tengerszint feletti magasságban megtelepült falu határának északi szélét a Duna melletti 110 – 120 méter magas homokos terület, északnyugati részét a Duna meredek lejtővel határolt mély vízmosásokkal tagolt löszös tábla foglalja el. A külterület másik része a Gerecse nyugati részéhez tartozik. A hegység északi végén nagy kiterjedésű mészkő- és márványtáblák vannak.

- Őskor

Paleolitikum

Süttő és környéke már a korai időktől lakott területnek számított, amire a paleolit időszak leletei is utalnak. Ilyen leletek voltak a Diósvölgy ároknál, ahol a löszbe vájt mélyút keleti oldalán Kormos Tivadar egy tűzhelyréteget figyelt meg, amelyből faszenet, hamut és csonttöredéket, valamint kavicsból előállított apró pengéket, vakarókat és kaparókat gyűjtött össze. A régészeti emlékek a magdaléni időszakhoz tartoztak. Vértes László vizsgálatai szerint az itt előkerült leleteknek nincsen későpaleolit kapcsolatuk, a véleménye szerint inkább a mustieri kultúrához tartozhattak ezek az emlékek. Hasonlóan paleolit emlékként értelmezték a Diósvölgyi kőbánya mellett előkerült emlékeket. Kormos Tivadar egy mészkőhasadék kitöltéséből feltört állatcsontokat, faszöntöredékeket, megpörkölt és feketére égett csontokat gyűjtött össze. A leletek az alsópaleolit időszakához kötötte a kutató.

Neolitikum

Az élelemtermelés időszakának korai szakasza és ezek alapján az újabb kulturális hatások már a neolitikum időszakában is nagy hatással volt e területre. Ennek oka a terület jó földrajzi helyzetéből adódott. Ilyen emlék kerül elő többek közt a Nyulas árokból, ahol az alacsony domb oldalán néhány paticsos folt volt a terepbejárások során megfigyelhető, amelyekben a zselizi időszakra keltezhető kerámiatöredékek jelezték az egykor itt létesült neolit időszakban használt település helyét a Nagysánctetőn, ahol a három oldalról meredek lejtővel és mély vízmosásokkal körülvett domb déli oldalkettős sáncárok határolta. A félköríves külső árok mélysége 1–3 méter volt, a belső 2–4 méter. A belső árok belső oldalán 1–2 méter magas belső sánc figyelhető meg. A sáncárok végeit a bennük elhelyezkedő igen meredek falú vízmosások erősen kimélyítették. A 50 méter x 40 méteres kiterjedésű földvár területén a legkorábbi megtelepedés nyomai szintén a neolitikum időszakra keltezhetőek. A Tatai úti-dűlőn a löszös dombhát keleti peremén nagy mennyiségben került elő kerámiatöredék, amelyek részben a neolitikum időszakában ezen a területen létesített telepre utalnak. A merőlegesen átvágott vonalakkal,

körömbecsapkedésekkel tagolt kerek bütykökkel díszített töredékek a zselizi időszakra keltezhetők.

Rézkor

A rézkor időszakában a korábbi időszak településterülete kontinuus volt a korábbi neolit megtelepedéssel, amint azt a fentebb említett Tatai-úti dűlő menti település is mutatja, ahol a löszös dombhát keleti peremén rézkor időszakában történt települési időszakra a vékony falú halszálkamintás bögre és az ívelt szalagfűl töredékek utaltak, amelyek a rézkori bolerázi csoporthoz tartoztak. Mindez adott esetben a kiemelkedően jó környezeti adottságokkal magyarázható.

Bronzkor

A bronzkor időszakában jelentős új kulturális horizontok jellemezték a mai település külterületén megjelenő új kulturális elemeket. A korai időszakra keltezhető a Tatai-úti dűlő mentén előkerült település, ahol a három oldalról meredeken határolt löszdombon nagy mennyiségben került elő bronzkori kerámatöredék. A töredékek a belső oldalán mészbetétes mintával díszített táltöredékek, valamint seprűdíszes fazekak voltak. A leleteket a korai bronzkor, a zóki kultúra emlékeként értékelte a kutatás. Idővel későbbi a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai által dokumentált hosszúvölgyi lelőhely, ahol 1959-ben Patek Erzsébet, majd Mozsolics Amália végzett feltárásokat a Nagysánc-tető és a Kis-sánc közt elterülő Hosszúvölgyben. A feltárás során Mozsolics Amália a magyarádi kultúra egyik telepének részletét tárta fel. Az erősen váltakozó kultúrréteg mélysége helyenként elérte a 4 métert is. A feltárt két házban tűzhelynyomokat is megfigyeltek a kutatók. A területen a mészbetétes kerámia kultúrája is előfordult. A leletanyag időbeli horizontját részben az egyik objektumban talált füzesabonyi kerámia jelezte. A területen Bándi Gábor a tokodi csoporthoz tartozó seprűdíszes kerámatöredékeket is talált. A Duna melletti Sánc-dűlőben a magas domb tetején sok cserép és állatcsonttöredék jelezte az egykori megtelepedés színterét. A tölcsér alakú edények párhuzamos vonalkötegekkel díszítettek és mészbetétes kerámatöredékek egyaránt előkerültek. A lelőhely a középső bronzkor időszakára keltezhető, a mészbetétes kerámia kultúrájához sorolható. Előkerült a terepbejárások során egy kocsikerékmodell is, amelyet a találók a magyarádi kultúrához soroltak. A sportpálya területén a három oldalról meredek lejtőkkel és vízmosásokkal határolt dombtető déli részén egy nyugat-keleti irányú 2–3 méter mély és 10–20 méter széles 50–60 méter hosszú mesterséges árkot figyeltek meg a terepbejárások során a kutatók. Az árok mind a két oldala vízmosásban folytatódott. A részben szőlőkkel beültetett lelőhelyen az ároktól északra és nyugatra kerámatöredékek kerültek elő. A kerámatöredékek a bronzkori hatvani kultúra emlékei voltak. Az erődítményt is a hatvani kultúrához kötötte a kutatás. A lelőhelyről 1928-ban egy a kisapostagi kultúrához tartozó kerámatöredék is előkerült.

A Papiföldek területén Riegler László gyűjteményéből egy bronzkori tölcséres nyakú díszítetlen bögre került az esztergomi múzeumba. A mészbetétes kerámia a Papi földek lelőhelyéről származott, ahol jellegtelen kerámatöredékek mellett későbronzkori síkozott peremtöredék is előkerült.

A területen a legkésőbbi és leggazdagabb korszak a bronzkor kései szakaszához kötődik, ilyen a Reiszig Ede által említett a Gerecse-hegy lapos tetején található négyszög alakú sánccromokról. Később azonban ezek a sánccmaradványok már nem voltak meg. A Gerecse északkeleti oldalán meglévő sánc. A sánc 10–15 méter széles és 0,5 – 1,5 méter magas volt, részben kőből és vörös színű homokból hordták össze. A 460 – 510 méter tengerszint feletti magasságban elhelyezkedő

földvár legnagyobb részét erdő borította, ahol őskori kerámiatöredékek kerültek elő. A kutatók véleménye szerint az erődítmény az urnasíros kultúra emléke volt. A belterülethez tartozó Rákóczi úton 1950-ben ugyanitt egy urnában égett csontvázat találtak. Akkor a területen egy kőfaragó üzem működött. 1960-ban a kőfaragó üzemmel szomszédos Rákóczi utcában egy későbronzkori urnamezőt bolygattak meg.

Vaskor

A terület kora vaskori késő vaskori átmeneti időszak az egyik legjelentősebb periódusa ennek a vidéknek, egyben a nyugati vaskori jelenségek legfontosabb területe is, így régészeti szempontból kiemelten jelentős ez az időszak. A Nagysánctető területén a három oldalról meredek lejtővel és mély vízmosásokkal körülvett domb déli oldalkettős sáncárok határolta. A félköríves külső árok mélysége 1–3 méter volt, a belső 2–4 méter. A belső árok belső oldalán 1–2 méter magas belső sánc figyelhető meg. A sáncárok végeit a bennük elhelyezkedő igen meredek falú vízmosások erősen kimélyítették. A 50 méter x 40 méteres kiterjedésű földvár területén számos késő bronzkori emlék is előkerült. A párhuzamos vonalkötegekkel díszített kerámiatöredékek a későbronzkori időszakra keltezhetőek, ugyanúgy ahogy a síkozott peremű urnamezős időszakhoz kapcsolódó emlékek is. A grafitmázás edények, az ujjbenyomkodással díszített fazék töredékei, a behúzott peremű tál egyaránt a korai vaskori időszakban történt megtelepedésre utalnak. A földvárat vagy a bronzkor végén, vagy a koravaskorban építhették. A Bikolpusztán a harántvölgyekkel tagolt domboldalon, az agyagos, löszös talajban több sötétebb színű paticsos foltot figyeltek meg a terepbejárást végző kutatók. A területen talált behúzott peremű tálak, síkozott peremű és turbántekercses peremű tálak töredékei, valamint a bütyökfogantyús oldaltöredékek egyaránt a későbronzkori urnasíros időszakra utalnak. A belülről kinyomott bütyökkel díszített finom kannelúras oldaltöredék és a hordó alakú edény oldaltöredéke egyaránt a koravaskorra utal. A Feketehídi árok menti területen a minden oldalról meredek lejtővel, illetve vízmosásokkal határolt területen egy 30–40 relatív magasságú dombtetőn paticsos, égett rögök kerültek elő. A lelőhelyen nagy számba található kannelúras oldaltöredék ami az urnasíros időszakhoz köthető. A leletanyag másik része a kora vaskori időszakra és a La Tène időszakra helyezhető. A területhez tartozik a Sáncai-dűlő II. lelőhely halomsírja is, valamint a Sáncai-földek lelőhelyen talált halomsír. A körbefutó bordákkal, bepecsételt mintával díszített cserepek, és grafitos edénytöredékek alapján a terület a kelta időszakban élte a virágkorát. Számos temetkezés is ismert ebből az időszakból így például a sportpálya területén, ahol az enyhén hullámos felszínű löszháton 12 mesterséges halom fekszik az 1 km²-es területen. A halmok magassága 1–4 méter között van, átmérőjük 20–40 méter. A lelőhely délkeleti végében fekvő alacsonyabb halom tetején grafitmázás kerámiatöredékek kerültek elő, a sírhalmok a vaskor korai időszakára keltezhetőek. A másik jelentős sírmező a Sáncai-földek területén fekszik, ahol a 15–20 méter magas dombon hat mesterséges halom áll, magasságuk 0,6 – 3,6 méter volt, átmérőjük 20–40 méter között változik. A tetejükön a korábbi kutatások emlékei is megfigyelhetők. 1927 és 1930 között az esztergomi múzeum itt tárt fel koravaskori sírhalmokat, amelyek közt szerepeltek a Sáncai-földek halmai is. Kádár Ervin visszaemlékezései alapján az első halomban kőrekonstrukció volt., míg a harmadik halomban fagerendákból összeállított négyszögletes sírkamra volt. A halmokban magányos hamvasztásos sírok voltak. Egy csontvázas sírt is feltártak, ami azonban nem a sírkamrákban került elő, hanem későbbi utántemetkezés volt. Az itt előkerült bronz és vastárgyak nagy része

máglyán összeégett. A fegyvereket két vaslándzsa és egy kisméretű bronz tör képviselte. A leletek közt volt csónakoshátú bronzfibula, szíjveret, vaszabla, és vaskarika is. A leletek a keleti hallstatt kultúra emlékanyagát képviselik a területen. A belterületen, a Kőfaragó üzem területén területről Szepessy Géza két vagy három sírból származó urnát és további emlékeket is összegyűjtött. 1954-ben a kőfaragó üzem területén egy emésztőgödör ásása közben egy csontváz sirt is megbolygattak. A csontváz vállánál edényt és a fej körül bronzkarikákat találtak. Az edény vállán ujjbennyomkodásos díszítés volt, a hordó alakú edény a koravaskorra keltezhető.

Római-kor

A Római Birodalom időszakában ezt a terület fontos közlekedési útvonalakhoz kapcsolódott, erre utal többek közt az esztergomi múzeumban őrzött két római mérföldkövet a településtől délnyugatra a Duna mellett haladó országút hídja alatt találtak. A Brigetio–Aquincum útvonalon Brigetiótól XI mérföldre jelzett köveket Philippus Arabs és felesége Otacilla Severa uralkodása idején állították az utak és a hidak helyreállításának az emlékeként. Volt még egy harmadik felirat nélküli mérföldkő is Rómer Flóris szerint. A római időszakban történt megtelepedésre utalnak a Hosszúvölgyben talált emlékek, ahol a területen folytatott terepbejárások során Riegler László római idősakra keltezhető cseréptöredékeket talált. Római leletek kerültek elő a Gerecse területéről is.

Középkor

Az egykori Süttő Sedthwy, Sietteu, Schetten, Siktó alakban fordult elő az oklevelekben. Területileg a mai település nyugati részére esik az egykori falu magja. A települést 1295-ben a Csák nemzetség birtokolta, 1340-ben azonban már a Csór nemzetség kezén van, akkor ugyanis Tamás lipthói főispán és Dunamocsi Apród István fia András birtokolta a települést, később az egész falu Csór tamás tulajdonába került. Már ebben az időszakban is kiemelkedett e terület halászati szempontból, amint arról az oklevelek is megemlékeztek. A birtok később királyi igazgatás alá került, Zsigmond 1388-ban koronázási ajándékképpen Kanizsai János esztergomi érseknek ajándékozta azt. Ekkor a település, az oklevél szerint megosztódott Esztergom megye és Komárom megye között, mivel egyik fele az egyik, a másik része a másik megye területére esett. 1391-ben még az érsekség birtoka volt. A középkor kései szakaszában a területen márványbányákat is nyitottak, amire az 1480-as évek végére keltezett források is beszámoltak. A 16. században is érsekségi terület maradt, beszámol róla Oláh Miklós urbárium is, azonban az oszmán előretörés során ez a terület is elpusztult. 1593-ban ismét lakott település volt, majd Pázmány Péter urbárium nyomán újra lakatlan lett. Később is csak hosszú időt követően indul fejlődésnek a település a 18. században, amikor is a Rákóczi szabadságharcot követően német telepesek építették újjá a helyet. A Rákóczi út 36. számú ház alapozásakor 1969-ben egy Árpád-kori kemencét bolygattak meg az építkezők. A lelőhelyen ekkor Torma István 12-13. századi kerámiatöredékeket talált. A mai település a középkori falu helyén található, ezért a beépítettségéből adódóan a terület terepbejárásos kutatása nem lehetséges. A sportpálya területén a füves domb keleti oldalán a pálya melletti bevágásban őskori és néhány 12–15.. századi kerámiatöredék került elő. A lelőhely a középkori Süttő településhez tartozott, annak a nyugati szélét alkotta. A mai külterületen fekszik az egykori Alsóvadács is, amelynek a területéről már a II. világháború előtt kerültek elő középkori leletek. A területe, amely ma a Bikolról Pusztamarótra vezető úttól

délnyugatra kerül el, egy rom jelzi az egykori települést. A rom valószínűleg a középkori település temploma volt. Vadács, a középkori oklevelekben Wadasu, Wadashu és Wadach néven szerepelt. A terület eredetileg királyi birtok volt, első alkalommal még II (Vak) Béla említette, a dömösi prépostság számára kiállított adománylevélben. Számos nemesi névben is előfordul a település neve az Anjou időszakban. A település végül a török uralom alatt elpusztult és a 16. századi adóösszeírásokban már nem szerepelt. Bikolpusztán a löszös, agyagos dombon Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhelyet a terepbejáró kutatók szintén a középkori Vadács település egy részével vélték azonosíthatónak.

A Bikoli-patak keleti oldalán emelkedő 35–40 méter relatív magasságú dombnyúlványon, annak északi oldalán hármassáncú sáncokkal és sáncolatokkal elkülönített területen Árpád-kori leletek kerültek elő. A lelőhelyen az első árok folytatásában nyugati, majd déli irányba a domb lábához vezető út nyomvonala figyelhető meg. A második és a harmadik sánc folytatásaként sánc- és árokgyűrűk övezik a középen emelkedő 20-25 méter átmérőjű dombtetőt. A sáncok mélysége az északi oldalon a 4 métert is eléri és a külső sáncművek 80 x 90 métert fognak közre. A földvárát korábban őskorinak gondolták, azonban Árpád-kori. A patak völgyben nagyszámú Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredék került elő. A Reviczky-féle kastélytól északnyugatra a földút partfalában a kutatók a terepbejárás során Árpád-kori kemence kikapasztott maradványait is megfigyelte. 1958-ban a kastély északkeleti sarkának közelében Fehér Géza egy kelet–nyugati és egy észak–déli irányítású melléklet nélküli csontvázat mentett meg. A területen a kutató 15-16. századi kerámiatöredékeket is talált. 1920-ban valószínűleg itt végezte ásatásait Balogh Albin is. A lelőhely a középkori Bikol faluval azonosítható. A falu Bykol, Bikly névalakban már az okleveles forrásokban is előfordult, ahol a legkorábbi említése 1267-ből származik. Ekkor IV. Béla király Véch unokája Miklós királyi főlovaszmester számára, a királyi kikiáltók ispánjának adományozta a területet. 1280-ban a Zovád nembeli Csák és Zoárd kezébe kerültek a földek, majd 1304-ben Marcel fia Mikó és annak fiai birtokolták azt, akik felosztják azokat a leleszi konvent számára. 1445-ben és 1452-ben Bercse birtokba iktatásánál János bikoli nemes is jelen volt. A falu pusztulása a hódoltság időszakára tehető, 1564-ben Bykor, 1570-ben Bikol alakban még szerepelt a forrásokban. Egykori temploma, amiről szintén megemlékeztek az egykori források, a mai kastély környezetében lehetett. E településhez tartozott a mai Bikolpusztán a harántvölgyekkel tagolt domboldalon, az agyagos, löszös talajon fekvő terület, ahol több sötétebb színű patocsos foltot figyeltek meg a terepbejárást végző kutatók. A lelőhely északi végében 11. századi kerámiatöredékek az Árpád-kor korai szakaszában történt megtelepedésre engednek következtetni. Ezen a területen késő Árpád-kori és későközépkori kerámiatöredékek is előkerültek. A területről kályhacsempe töredékeket is sikerült begyűjteni. A lelőhely a középkori Bikol falu egy részével azonosítható. A területen temető is lehetett, amire a lelőhely déli végén előkerült melléklet nélküli kiszántott embercsontok utalnak.

Régészeti örökség védettsége

A területen korábban szisztematikus régészeti kutatás nem történt.

Azonosított régészeti lelőhely

A település közigazgatási területén a régészeti kutatások, valamint az adattári adatok vizsgálata alapján **25 db azonosított régészeti lelőhelyről van adatunk**, melyek mind szerepelnek a KÖH közhiteles nyilvántartásában is.

A vizsgált területen található régészeti lelőhely védelmének kategóriái:

Nyilvántartott régészeti lelőhely

A 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény alapján a KÖH által is nyilvántartott 25 darab lelőhely **általános régészeti védelem** alatt áll. Ezek mellett az MRT 5. kötete és a szakirodalom a korábbi közigazgatási határ miatt az MRT 5./20./19. (KÖH 2601) Sáncföldek lelőhelyet Süttő területére tette. Azonban az jelenleg Neszmély közigazgatási területén fekszik. Mivel ez a halomsír csoport lelőhely erősen összefügg és átfedésben kezelendő a nagy halomsír mező lelőhelyének (KÖH 2589) területével, ezért azt meghagytuk a felsorolásban.

Védett régészeti lelőhely

Jogszabály által országos szinten védett régészeti lelőhelyek találhatóak a településen.

- 4. lelőhely: Süttő – Kis-sánc (KÖH 2586)
- 5. lelőhely: Süttő - Nagy-sánctető (KÖH 2587)
- 7. lelőhely: Süttő – Sáncföldek, korábban: Sánci-dűlő II (KÖH 2589)
- 19. lelőhely: Neszmély – Sáncföldek (KÖH 2601)

1. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Vasútállomás**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2583

Lelőhely koordinátái: 605339–268852

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 180, 181/1,2, 225-229,266/50-54,267/1,389-391,406-416,420,

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Őskor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A homokos talajú területen jellegtelen őskori cserepek kerültek elő.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 311.

2. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Sportpálya**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2584

Lelőhely koordinátái: 604384–268203

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 797,805,807,811,812,818/1,837-841,843

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Őskor, középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A füves domb keleti oldalán a pálya melletti bevágásban őskori és néhány 12–15. századi kerámiatöredék került elő. A lelőhely a középkori Süttő településhez tartozott, annak a nyugati szélét alkotta.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 311.

3. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttö–Sánci-dűlő I. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2585

Lelőhely koordinátái: 603382–267574

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 023/2, 025/2,5, 036

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Duna melletti magas domb tetején sok cserép és állatcsont töredék jelezte az egykori megtelepedés színterét. A tölcsér alakú edények párhuzamos vonalkötegekkel díszítettek és mészbetétes kerámiatöredékek egyaránt előkerültek. A lelőhely a középső bronzkor időszakára keltezhető, a mészbetétes kerámia kultúrájához sorolható. Előkerült a terepbejárások során egy kocsikerékmodell is, amelyet a találók a magyarádi kultúrához soroltak. .

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 311.

4. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Kissánc**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2586

Lelőhely koordinátái: 603183–267349

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: védett: 2350-2355, 2356/4-8, 2357-2362

Lelőhely típusa: település, erődítés

Lelőhely kora: Bronzkor

Lelőhely védettsége:

Jogszábaály által országos védelem alatt álló régészeti lelőhely

Ex lege természetvédelmi terület hatálya alá esik, mint földvár

Lelőhely leírása: A három oldalról meredek lejtőkkel és vízmosásokkal határolt dombtető déli részén egy nyugat-keleti irányú 2–3 méter mély és 10–20 méter széles 50–60 méter hosszú mesterséges árkot figyeltek meg a terepbejárások során a kutatók. Az árok mind a két oldala vízmosásban folytatódott. A részben szőlőkkel beültetett lelőhelyen az ároktól északra és nyugatra kerámiatöredékek kerültek elő. A kerámiatöredékek a bronzkori hatvani kultúra emlékei voltak. Az erődítményt is a hatvani kultúrához kötötte a kutatás. A lelőhelyről 1928-ban egy a kisapostagi kultúrához tartozó kerámiatöredék is előkerült.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 311.

5. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Nagysánc**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2587

Lelőhely koordinátái: 602858–267168

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 2501, 2527/1,2, 030

Lelőhely típusa: település, erődítés

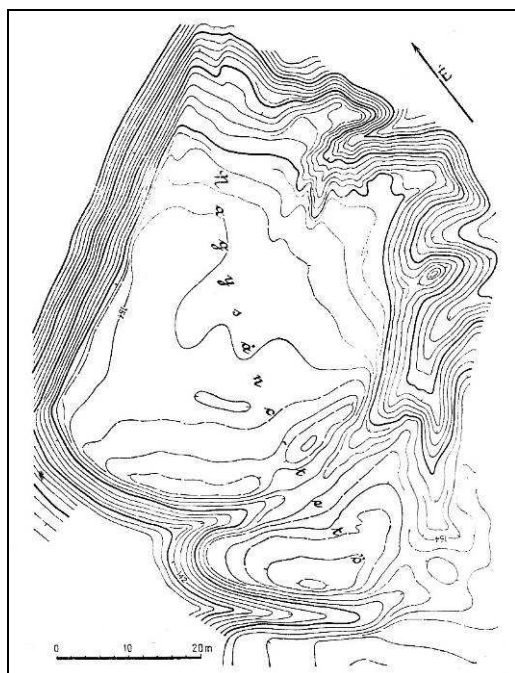
Lelőhely kora: Neolitikum, bronzkor, vaskor,

Lelőhely védettsége:

Jogszába által országos védelem alatt álló régészeti lelőhely

Ex lege természetvédelmi terület hatálya alá esik, mint földvár

Lelőhely leírása: A három oldalról meredek lejtővel és mély vízmosásokkal körülvett domb déli oldalkettős sáncárok határolta. A félköríves külső árok mélysége 1–3 méter volt, a belső 2–4 méter. A belső árok belső oldalán 1–2 méter magas belső sánc figyelhető meg. A sáncárok végeit a bennük elhelyezkedő igen meredek falú vízmosások erősen kimélyítették. A 50 méter x 40 méteres kiterjedésű földvár területén a legkorábbi megtelepedés nyomai a neolitikum időszakára keltezhetők. A területen számos késő bronzkori emlék is előkerült. A párhuzamos vonalkötegekkel díszített kerámiatöredékek a későbronzkori időszakra keltezhetőek, ugyanúgy ahogy a síkozott peremű urnamezős időszakhoz kapcsolódó emlékek is. A grafitmázás edények, az ujjbenyomkodással díszített fazék töredékei, a behúzott peremű tál egyaránt a korai vaskori időszakban történt megtelepedésre utalnak. A földvárat vagy a bronzkor végén, vagy a koravaskorban építhették.

1. Ábra: Nagysánc felmérése

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

1971: Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 311.

6. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttö–Feketehídi árok melletti terület**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2588

Lelőhely koordinátái: 602409–266985

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 032/2, 034, 035, 036, 039

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor, vaskor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A minden oldalról meredek lejtővel, illetve vízmosságokkal határolt területen egy 30–40 relatív magasságú dombtetőn paticsos, égett rögök kerültek elő. A lelőhelyen nagy számba található kannelúrás oldaltöredék ami az urnasíros időszakhoz köthető. A leletanyag másik része a kora vaskori idősakra és a La Tène idősakra helyezhető. A területhez tartozik a Sán-ci-dűlő II. lelőhely halomsírja is, valamint a Sán-cföldék lelőhelyen talált halomsír. A körbefutó bordákkal, bepecsételt mintával díszített cserepek, és grafitos edénytöredékek alapján a terület a kelta idősokban élte a virágkorát.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

1971: Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 313.

7. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Sáncföldek (MRT: Sánci-dűlő II.)**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2589

Lelőhely koordinátái: 603000,266300

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 013, 031/4-10, 033, 040, 041, 045/1-3,

Lelőhely típusa: temető, halomsír

Lelőhely kora: vaskor

Lelőhely védettsége:

Jogsabály által országos védelem alatt álló régészeti lelőhely

Ex lege természetvédelmi terület hatálya alá esik, mint halomsír (kunhalom)

Lelőhely leírása: Az enyhén hullámos felszínű löszháton 12 mesterséges halom fekszik az 1 km²-es területen. A halmok magassága 1–4 méter között van, átmérőjük 20–40 méter. A lelőhely délkeleti végében fekvő alacsonyabb halom tetején grafitmázás kerámiatöredékek kerültek elő, a sírhalmok a vaskor korai időszakára keltezhetőek.

Megjegyzés:

A KÖH a közhiteles nyilvántartásában a védési eljárás kapcsán a lelőhely nevét átcserélte az MRT 5. kötetben és a szakirodalomban szereplő MRT 5/7. Sánci-dűlő II. lelőhelyről Sáncföldekre. Azonban a Sáncföldek lelőhelynév korábban az MRT 5. kötetében a KÖH 2601 azonosítóval rendelkező lelőhely neve volt.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 313.

8. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő– Alsóbikol - Leányvár**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2590

Lelőhely koordinátái: 605400–264701

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 0167/8

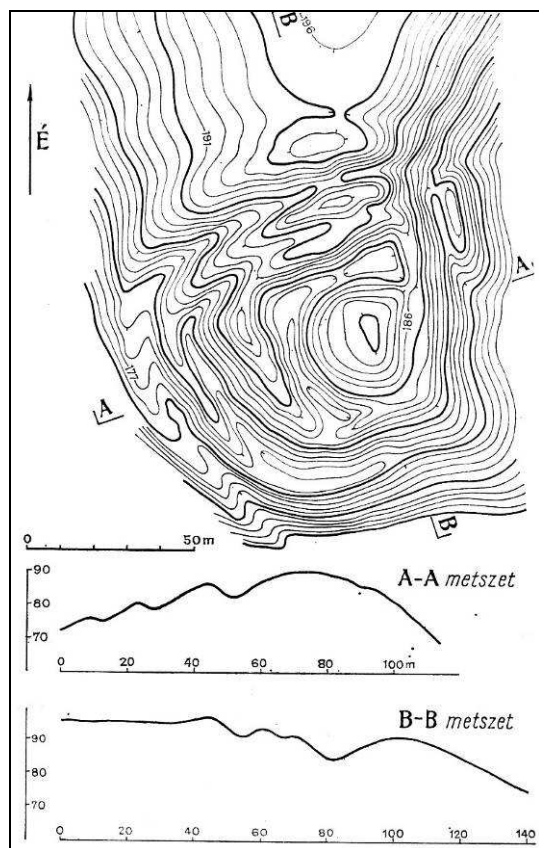
Lelőhely típusa: földvár

Lelőhely kora: Árpád-kor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Bikoli-patak keleti oldalán emelkedő 35–40 méter relatív magasságú dombnyúlványon, annak északi oldalán hármassáncúval és sáncolattal elkülönített területen Árpád-kori leletek kerültek elő. A lelőhelyen az első árok folytatásában nyugati, majd déli irányba a domb lábához vezető út nyomvonala figyelhető meg. A második és a harmadik sánc folytatásaként sánc- és árokgyűrűk övezik a közepén emelkedő 20-25 méter átmérőjű dombtetőt. A sáncárok mélysége az északi oldalon a 4 métert is eléri és a külső sáncművek 80 x 90 métert fognak közre. A földvárat korábban őskorinak gondolták, azonban Árpád-kori.

2. Ábra: Leányvár felmérése

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 313–314.

9. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Bikolpuszta I. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2591

Lelőhely koordinátái: 604384–268203

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-431

Lelőhely helyrajzi száma: 0146, 0147, 0215/1, 0153

Lelőhely típusa: település, temető, templom

Lelőhely kora: Árpád-kor, késő középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A patak völgyben nagyszámú Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredék került elő. A Reviczky-féle kastélytól északnyugatra a földút partfalában a kutatók a terepbejárás során Árpád-kori kemence kikapasztott maradványait is megfigyelte. 1958-ban a kastély északkeleti sarkának közelében Fehér Géza egy kelet–nyugati és egy észak–déli irányítású melléklet nélküli csontvázat mentett meg. A területen a kutató 15-16. századi kerámiatöredékeket is talált. 1920-ban valószínűleg itt végezte ásatásait Balogh Albin is. A lelőhely a középkori Bikol faluval azonosítható. A falu Bykol, Bikly névalakban már az okleveles forrásokban is előfordult, ahol a legkorábbi említése 1267-ből származik. Ekkor IV: Béla király Véch unokája Miklós királyi főlovászmester számára, a királyi kikiáltók ispánjának adományozta a területet. 1280-ban a Zovád nembeli Csák és Zoárd kezébe kerültek a földek, majd 1304-ban Marcel fia Mikó és annak fiai birtokolták azt, akik felosztják azokat a leleszi konvent számára. 1445-ben és 1452-ben Bercse birtokba iktatásánál János bikoli nemes is jelen volt. A falu pusztulása a hódoltság időszakára tehető, 1564-ben Bykor, 1570-ben Bikol alakban még szerepelt a forrásokban. Egykori temploma, amiről szintén megemlékeztek az egykori források, a mai kastély környezetében lehetett.

Lelőhely kutatása:

1920: Balogh Albin ásatása

1958: Fehér Géza ásatása

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 314.

10. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Bikolpuszta II. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2592

Lelőhely koordinátái: 605280–262996

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-431

Lelőhely helyrajzi száma: 0155

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor, középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A löszös, agyagos dombon egy későbronzkori bütyökfogantyús oldaltöredék és őrlőkő töredék, valamint Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhelyet a terepbejáró kutatók a középkori Vadács település egy részével vélték azonosíthatónak.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 314.

11. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Bikolpuszta III. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2593

Lelőhely koordinátái: 605287–263493

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-431

Lelőhely helyrajzi száma: 0147, 0150, 0152/9,10, 0153, 0154, 0157

Lelőhely típusa: település, temető

Lelőhely kora: Bronzkor, vaskor, Árpád-kor, késő középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A harántvölgyekkel tagolt domboldalon, az agyagos, löszös talajban több sötétebb színű paticsos foltot figyeltek meg a terepbejárást végző kutatók. A területen talált behúzott peremű tálak, síkozott peremű és turbántekercses peremű tálak töredékei, valamint a bütyökfogantyús oldaltöredékek egyaránt a későbronzkori urnasíros időszakra utalnak. A belülről kinyomott bütyökkel díszített finom kannelúras oldaltöredék és a hordó alakú edény oldaltöredéke egyaránt a koravaskorra utal. A lelőhely északi végében 11. századi kerámiatöredékek az Árpád-kor korai szakaszában történt megtelepedésre engednek következtetni. Ezen a területen késő Árpád-kori és későközépkori kerámiatöredékek is előkerültek. A területről kályhacsempe töredékeket is sikerült begyűjteni. A lelőhely a középkori Bikol falu egy részével azonosítható. A területen temető is lehetett, amire a lelőhely déli végén előkerült melléklet nélküli kiszántott embercsontok utalnak.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 314–315.

12. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Tatai úti – dűlő I. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2594

Lelőhely koordinátái: 603705 – 266116

Lelőhely térképszelvény száma: EOV 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 050/2

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Neolitikum, rézkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A löszös dombhát keleti peremén nagy mennyiségben került elő kerámiatöredék, amelyek a neolitikum és a rézkor időszakában ezen a területen létesített telepre utalnak. A merőlegesen átvágott vonalakkal, körömbecsipkedésekkel tagolt kerek bütykökkel díszített töredékek a zselizi időszakra keltezhetők, a vékony falú halszálkamintás bögre és az ívelt szalagfűl töredékek a rézkori bolerázi csoporthoz tartoztak.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 315.

13. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Tatai úti – dűlő II. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2595

Lelőhely koordinátái: 603905 – 265758

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 057, 058

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A három oldalról meredeken határolt löszdombon nagy mennyiségben került elő bronzkori kerámiatöredék. A töredékek a belső oldalán mészbetétes mintával díszített táltöredékek, valamint seprűdíszes fazekak voltak. A leleteket a korai bronzkorra, a zóki kultúra emlékeiként értékelte a kutatás.

Lelőhely kutatása:

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 315.

14. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Tatai úti – dűlő I. lelőhely**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2596

Lelőhely koordinátái: 604675 – 268391

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 124/1,2, 130/1,2, 131, 132/2-4, 133-138, 139/2, 723, 726/3

Lelőhely típusa: település, templom, temető

Lelőhely kora: Árpád-kor, késő középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Rákóczi út 36. számú ház alapozásakor 1969-ben egy Árpád-kori kemencét bolygattak meg az építkezők. A lelőhelyen ekkor Torma István 12-13. századi kerámiatöredékeket talált. A mai település a középkori falu helyén található, ezért a beépítettségéből adódóan a terület terepbejárásos kutatása nem lehetséges. Az egykori Süttő Sedthwy, Sietteu, Schetten, Siktó alakban fordult elő az oklevelekben. Területileg a mai település nyugati részére esik az egykori falu magja. A települést 1295-ben a Csák nemzetség birtokolta, 1340-ben azonban már a Csór nemzetség kezén van, akkor ugyanis Tamás lipthói főispán és Dunamocsi Apród István fia András birtokolta a települést, később az egész falu Csór tamás tulajdonába került. Már ebben az időszakban is kiemelkedett e terület halászati szempontból, amint arról az oklevelek is megemlékeztek. A birtok később királyi igazgatás alá került, Zsigmond 1388-ban koronázási ajándékképpen Kanizsai János esztergomi érseknek ajándékozta azt. Ekkor a település, az oklevél szerint megosztódott Esztergom megye és Komárom megye között, mivel egyik fele az egyik, a másik része a másik megye területére esett. 1391-ben még az érsekség birtoka volt. A középkor kései szakaszában a területen márványbányákat is nyitottak, amire az 1480-as évek végére keltezett források is beszámoltak. A 16. században is érsekségi terület maradt, beszámol róla Oláh Miklós urbárium is, azonban az oszmán előretörés során ez a terület is elpusztult. 1593-ban ismét lakott település volt, majd Pázmány Péter urbárium nyomán újra lakatlan lett. Később is csak hosszú időt követően indul fejlődésnek a település a 18. században, amikor is a Rákóczi szabadságharcot követően német telepesek építették újjá a helyet.

Lelőhely kutatása:

1969: Torma István leletmentése

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 315.

15. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Hosszúvölgy**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2597

Lelőhely koordinátái: 603050 – 267397

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 028, 036, 2356/4

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: bronzkor, provinciális időszak – római

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: 1959-ben Patek Erzsébet, majd Mozsolics Amáli végzett feltárásokat a Nagysánc-tető és a Kisánc közt elterülő Hosszúvölgyben. A feltárás során Mozsolics Amália a magyarádi kultúra egyik telepének részletét tárta fel. Az erősen váltakozó kultúrréteg mélysége helyenként elérte a 4 métert is. A feltárt két házban tűzhelynyomokat is megfigyeltek a kutatók. A területen a mészbetétes kerámia kultúrája is előfordult. A leletanyag időbeli horizontját részben az egyik objektumban talált füzesabonyi kerámia jelezte. A területen Bándi Gábor a tokodi csoporthoz tartozó seprűdíszes kerámiatöredékeket is talált.

A területen folytatott terepbejárások során Riegler László a magyarádi kultúrához és a római időszakra keltezhető cseréptöredékeket egyaránt talált.

Lelőhely kutatása:

1959: Patek Erzsébet – Mozsolics Amália és Bándi Gábor ásatása

1969: Riegler László terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 315–316.

16. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Diósvölgyi árok**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2598

Lelőhely koordinátái: 605339 – 267202

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 098/22, 0117/1, 0120/9, 094

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: paleolitikum

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A löszbe vájt mélyút keleti oldalán Kormos Tivadar egy tűzhelyréteget figyelt meg, amelyből faszenet, hamut és csonttöredéket, valamint kavicsból előállított apró pengéket, vakarókat és kaparókat gyűjtött össze. A régészeti emlékek a magdaléni időszakhoz tartoztak. Vértes László vizsgálatai szerint az itt előkerült leleteknek nincsen későpaleolit kapcsolatuk, a véleménye szerint inkább a mustieri kultúrához tartozhattak ezek az emlékek.

Lelőhely kutatása:

1934: Kormos Tivadar gyűjtése

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 316.

17. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Diósvölgyi kőbánya**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2599

Lelőhely koordinátái: 604830 – 266916

Lelőhely térképszelvény száma: EOVS 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 0120/7

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Paleolitikum

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Kormos Tivadar egy mészkőhasadék kitöltéséből feltört állatcsontokat, faszéntöredékeket, megpörkölődött és feketére égett csontokat gyűjtött össze. A leletek az alsópaleolit időszakához kötötte a kutató. .

Lelőhely kutatása:

1934: Kormos Tivadar kutatása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 316.

18. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Gerecse**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2600

Lelőhely koordinátái: 608591 – 260333

Lelőhely térképszelvény száma: EO V 74-432

Lelőhely helyrajzi száma: 0167/1,15

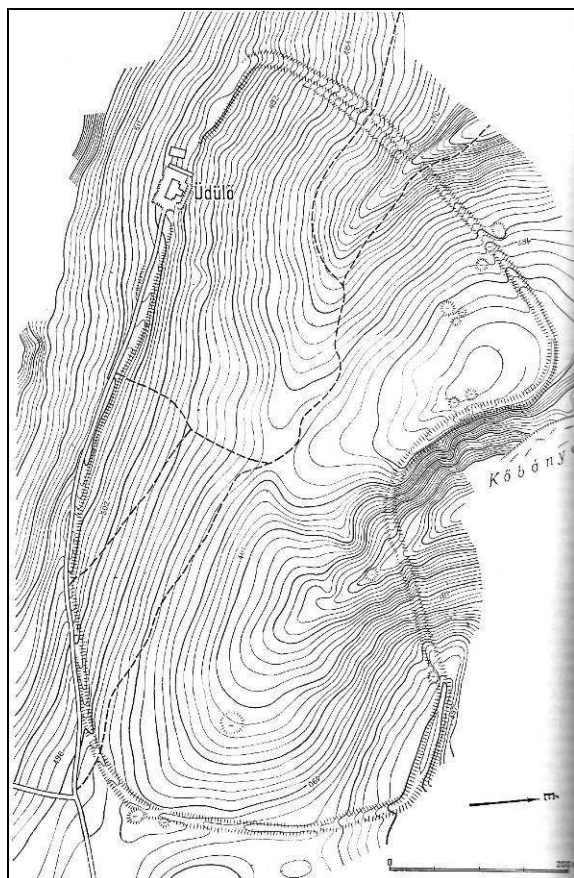
Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor, provinciális időszak – római

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Reiszig Ede említést tesz a Gerecse-hegy lapos tetején található négyszög alakú sánccromokról. Később azonban ezek a sánccmaradványok már nem voltak meg. A Gerecse északkeleti oldalán meglévő sánccot 1970-ben Torma István és Horváth István bejárta. A sánc 10–15 méter széles és 0,5 – 1,5 méter magas volt, részben kőből és vörös színű homokból hordták össze. A 460 – 510 méter tengerszint feletti magasságban elhelyezkedő földvár legnagyobb részét erdő borította, ahol őskori és késő római kerámiatöredékek kerültek elő. A kutatók véleménye szerint az erődítmény az urnasíros kultúra emléke volt.

3. Ábra: Gerecse felmérése

Lelőhely kutatása:

1970: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 317.

19. lelőhely

Lelőhely neve: **Neszmély (Süttő) –Sáncföldek**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2589

Lelőhely koordinátái: 602821 – 266115

Lelőhely térképszelvény száma: EOV 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: Neszmély 0386/2,3

Lelőhely típusa: temető, halomsír

Lelőhely kora: vaskor

Lelőhely védettsége:

Jogszába által országos védelem alatt álló régészeti lelőhely

Ex lege természetvédelmi terület hatálya alá esik, mint halomsír (kunhalom)

Lelőhely leírása: A süttői halomsír mezőhöz tartozó 15–20 méter magas dombon hat mesterséges halom áll. Magasságuk 0,6 – 3,6 méter volt, átmérőjük 20–40 méter között változik. A tetejükön a korábbi kutatások emlékei is megfigyelhetők. 1927 és 1930 között az esztergomi múzeum itt tárt fel koravaskori sírhalmokat. Kádár Ervin visszaemlékezései alapján az első halomban kőrekonstrukció volt., míg a harmadik halomban fagerendákból összeállított négyszögletes sírkamra volt. A halmokban magányos hamvasztásos sírok voltak. Egy csontvázas sírt is feltártak, ami azonban nem a sírkamrákban került elő, hanem későbbi utántemetkezés volt. Az itt előkerült bronz és vastárgyak nagy része máglyán összeégett. A fegyvereket két vaslándzsa és egy kisméretű bronz tőr képviselte. A leletek közt volt csónakoshátú bronzfibula, szíjveret, vaszabla, és vaskarika is. A leletek a keleti Hallstatt kultúra emlékműanyagát képviselik a területen.

Megjegyzés:

A lelőhely korábban Süttő közigazgatási területéhez tartozott. Az MRT 5. kötete és szakirodalom is egyaránt mint Süttő – Sáncföldek említik a lelőhelyet. A lelőhely jelenleg Neszmély közigazgatási területére esik. Továbbá a KÖH közhiteles nyilvántartásában a 2601 azonosítóval rendelkező MRT 5/7. Sánci-földek II. lelőhely a védési eljárása során Süttő – Sáncföldek név alatt szerepel.

Lelőhely kutatása:

1927–1930: Balogh Albin ásatásai

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 317–318.

20. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Alsóvadács**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2602

Lelőhely koordinátái: 605500 – 262373

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-431

Lelőhely helyrajzi száma: 0167/15

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Árpád-kor, késő középkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Alsóvadács területéről már a II. világháború előtt kerültek elő középkori leletek. A területe, amely ma a Bikolról Pusztamarótra vezető úttól délnyugatra terül el, egy rom jelzi az egykori települést. A rom valószínűleg a középkori település temploma volt. Vadács, a középkori oklevelekben Wadasu, Wadashu és Wadach néven szerepelt. A terület eredetileg királyi birtok volt, első alkalommal még II (Vak) Béla említette, a dömösi prépostság számára kiállított adománylevélben. Számos nemesi névben is előfordul a település neve az Anjou időszakban. A település végül a török uralom alatt elpusztult és a 16. századi adóösszeírásokban már nem szerepelt.

Lelőhely kutatása:

1970: H. Kelemen Márta – Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 315.

21. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Rákóczi út – Kőfaragó üzem**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2603

Lelőhely koordinátái: 605037 – 268496

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 176/1, 181/2, 186, 187/1,2, 188, 191/2, 193, 200

Lelőhely típusa: temető

Lelőhely kora: Bronzkor, vaskor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Az esztergomi múzeum a területről 1930-ban egy hallstatt kori bronzfibulát kapott, amely Müller Ernő kertjében került elő. A területen az akkori bejelentés nyomán már korábban is számos régészeti emléket találtak. 1950-ben ugyanitt egy urnában égett csontvázat találtak. Akkor a területen egy kőfaragó üzem működött. 1960-ban a kőfaragó üzemmel szomszédos Rákóczi utcában egy későbronzkori urnamezőt bolygattak meg. A területről Szepessy Géza két vagy három sírból származó urnát és további emlékeket is összegyűjtött. 1954-ben a kőfaragó üzem területén egy emésztőgödör ásása közben egy csontvázas sírt is megbolygattak. A csontváz vállánál edényt és a fej körül bronzkarikákat találtak. Az edény vállán ujjbennyomkodásos díszítés volt, a hordó alakú edény a koravaskorra keltezhető.

Lelőhely kutatása:

1954: Zolnay László helyszíni szemléje

1960: Szepessy Géza helyszíni szemléje

1968: Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 319.

22. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Bikoli út**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2604

Lelőhely koordinátái: 604563 – 268207

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 709-715, 773 774/1,2, 775-779,

Lelőhely típusa: temetkezés

Lelőhely kora: ismeretlen időszak

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: A Wendel Ferencné tulajdonát képező Bikoli utca 5 szám alatt a ház udvarában és a pajta alatt az 1930-as években, majd pedig az 1967-ben melléklet nélküli sírok kerültek elő.

Lelőhely kutatása: Nincs

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 319.

23. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Feketevári árok**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2605

Lelőhely koordinátái: 602568,267218

Lelőhely térképszelvény száma: EO/74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 037

Lelőhely típusa: mérföldkő

Lelőhely kora: Provinciális időszak – római

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Az esztergomi múzeumban őrzött két római mérföldkövet a településtől délnyugatra a Duna mellett haladó országút hídján alatt találták. A Brigetio–Aquincum útvonalon Brigetiótól XI mérföldre jelzett köveket Philippus Arabs és felesége Otacilla Severa uralkodása idején állították az utak és a hidak helyreállításának az emlékeként. Volt még egy harmadik felirat nélküli mérföldkő is Rómer Flóris szerint.

Lelőhely kutatása: Nincs

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 319.

24. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttő–Nyulas árok**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2606

Lelőhely koordinátái: 603951 – 266608

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 08, 067/4,8,12, 065/1,

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Neolitikum

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Az alacsony domb oldalán néhány paticsos folt volt a terepbejárások során megfigyelhető, amelyekben a zselizi időszakra keltezhető kerámiatöredékek jelezték az egykor itt létesült neolitikus időszakban használt település helyét.

Lelőhely kutatása:

1971: H. Kelemen Márta – Horváth István – Torma István terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 319.

25. lelőhely

Lelőhely neve: **Süttö–Papi földek**

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2607

Lelőhely koordinátái: 603838 – 267733

Lelőhely térképszelvény száma: EOV 74-413

Lelőhely helyrajzi száma: 014/5

Lelőhely típusa: település

Lelőhely kora: Bronzkor

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása: Riegler László gyűjteményéből egy bronzkori tölcséres nyakú díszíttelen bögre került az esztergomi múzeumba. A Mészbetétes kerámia a Papi földek lelőhelyről származott, ahol jellegtelen kerámiatöredékek mellett későbronzkori síkozott peremtöredék is előkerült.

Lelőhely kutatása:

1972: Csányi Marietta terepbejárása

Irodalom, forrás:

Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája. Esztergom és a Dorogi Járás. Budapest 1979, 319.

26. lelőhely

Lelőhely neve: **Lábatlan - Hosszú földek (Süttő – vasúti őrház)**

MRT szám: 5./10./6.

Lelőhely KÖH azonosító száma: 2346

Lelőhely koordinátái: 605980 – 268530

Lelőhely térképszelvény száma: EOVI 74-411

Lelőhely helyrajzi száma: 3539, 3558-3562, 3401-3411, 0104/4, 0106/1, 0108

Lelőhely típusa: Település, ház, gödör

Lelőhely kora: Őskor, Újkőkorszak, Rézkorszak, Bronzkorszak, Kelta (La-Téne)

Lelőhely védeltsége:

KÖH által nyilvántartott lelőhely, mely általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása:

A Duna melletti homokos területen Kalicz Nándor 1959-ben több korszak településének maradványait tárta fel.

Az újkőkorszaki zselizi csoport leletanyagát 3 hulladék-gödör tartalmazta. A zselizi csoportba sorolható cserepeket terepjárásunkon is gyűjtött Torma István. Kalicz Nándor a lelőhelyen egy tűzdelt barázdás díszítésű bögrétöredéket is gyűjtött.

Négy gödörben rézkori, bolerázi cserepek voltak, ezeket Torma István tette közzé. A felszínen is gyűjtöttek néhány bolerázi cserepet, egy gödörben a badeni (péceli) kultúra virágkorára keltezhető kerámia került elő.

Három gödör a korabronzkori zóki kultúrába sorolható edényeket szolgáltatott.

Két földbemélyített téglalap alakú kelta ház részlete is feltárással került, ezekben korongolt tálak és grafitos csöbrök töredékei voltak.

Lelőhely kutatása:

1959., Kalicz Nándor feltárása

1968., Torma István terepjárása

Irodalom, forrás:

Horváth, H. Kelemen, Torma 1979. MRT 5., 245.

Kalicz 1968., 79.

MNM Adattára XVII. 264/1967: Kalicz Nándor ásatási dokumentációja

Régészeti Kutatások 1959., 18.

Torma 1969., 93. o.

II. Tervezett változtatási szándék

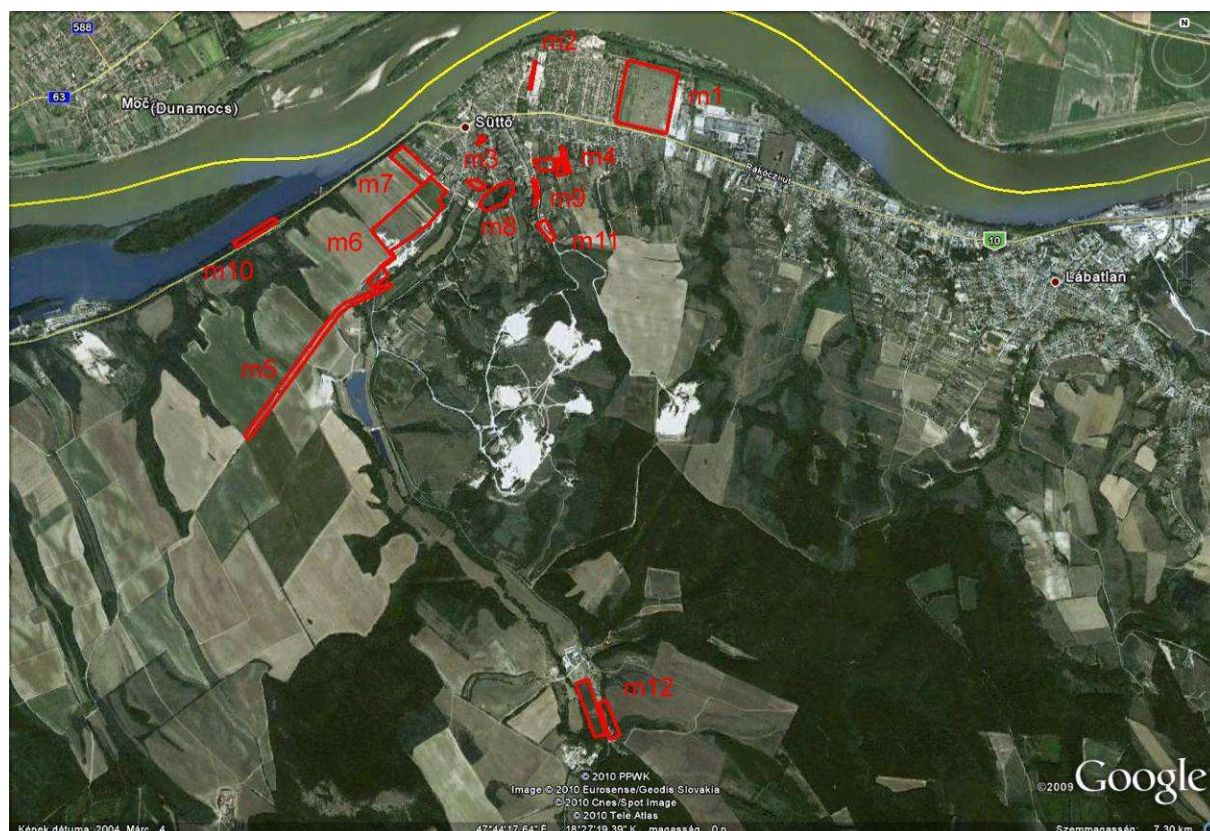
Területfelhasználási, szabályozási módosítási/pontosítási igények

Belterületen:

1. Alsó-dűlő (jelenlegi belterület - 10. sz. főút - Lábatlan belterülete - vasút által határolt terület) területfelhasználásának, szabályozásának módosítása (lakó- és gazdasági terület helyett lakó- és különleges, sportolási célú terület); a hatályos tervben szereplő „mrev” szerkezet, utcahálózat „oldása”, sportolási célú területek kijelölése (a gazdasági területek helyett);
2. HM Erdészet és Reneszánsz Kőfaragó Zrt. telephelye közötti tervezett gyűjtőút-szakasz elhagyása (az út terület-cserével magán- /üzemi/ tulajdonba került); ipari-gazdasági területbe kerül
3. Bikoli út – Petőfi u. közötti kertek beépíthetőségének vizsgálata (falusias lakóterület-ként); hrsz. 627,628 telkek, 666-678 telkek végeinek, kertjeinek beépíthetősége, maradt a falusi lakó övezetben.
4. Öreghegyi út déli végén lévő belterületi ingatlanok lakóterületté minősítése;

ezen kívül:

- tervezett gyalogutak szükségességének felülvizsgálata;
- tervezett kerékpárút nyomvonalának feltüntetése;
- Lábatlan felőli lakóterületen (Arany J. utcától keletre) tervezett utcanyitás zsákutcaként történő kialakítása

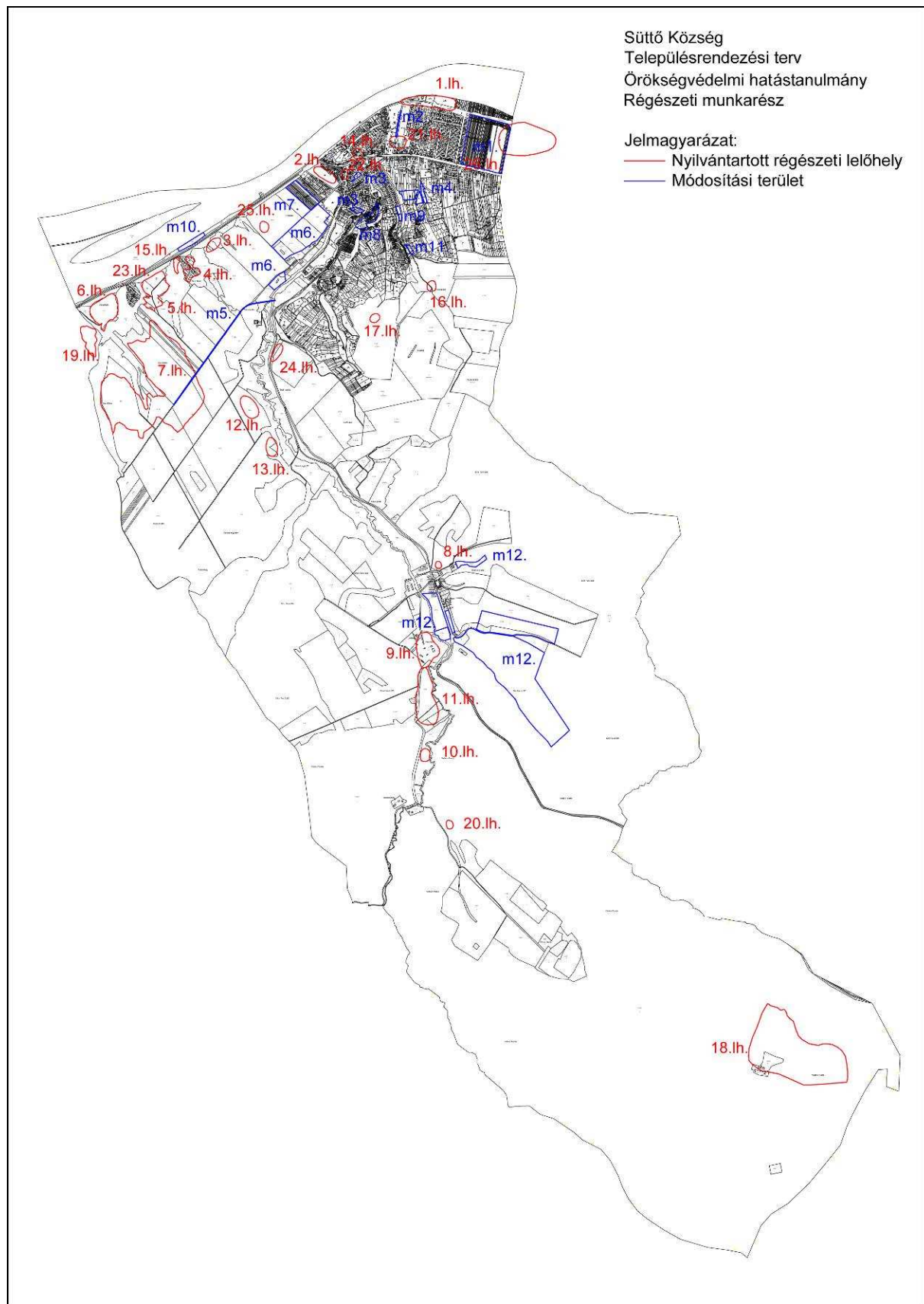
1. Ábra: A tervezett módosítási területek Süttőn

Külterületen:

5. 10. sz. főút korábbi évtizedekben tervezett (a hatályos tervben még szereplő) elkerülő nyomvonalának elhagyása (sem az OTrT-ben, sem a megyei TrT-ben nem szerepel);
6. Bikoli út melletti meglévő ipari gazdasági terület (kőfaragó és egyéb telephelyek) területi bővítése – mezőgazdasági területből gazdasági területté történő átminősítés (012/1, 014/7,9,10,16 hrsz.);
7. "Hétföldek" (volt zártkert) területfelhasználásának felülvizsgálata (egy részét az önkormányzat ugyancsak gazdasági területté kívánja minősíteni, a belterületről véderdővel elválasztva);
8. Petőfi u. déli folytatása melletti, belterülethez közvetlenül csatlakozó „zártkert” egy részének (volt kenderföldek) lakóterületté minősítése (utalásként a hatályos tervben is szerepel);
9. A bányaút mellett, a belterülethez csatlakozóan néhány újabb lakótelek kialakítása; A hrsz. 3173/1 mezőgazdasági telek lakótelkekre történő felosztása
10. 10. sz. főút melletti Duna-part egy részén csónakkikötő és ahhoz kapcsolódó kiszolgáló létesítmények elhelyezése („beton büfé” környezete), tervezett erdőterületből közlekedési területté minősítéssel, továbbá az attól délre lévő („Fekete hídi”) „zártkert-terület” „M3” övezetbe sorolása;
11. Diósvölgyi dűlőben (pincék, présházak között) önkormányzati rendezvény-tér (zöldterület) kijelölése; Szerkezeti tervben nem jelenik meg. A meglévő állapot (beépítetlen terület) rögzítése.
12. Bicol-pusztán a tervezett idegenforgalmi célú hasznosításra szánt (különleges) terület bővítése (0130/10, 0130/24 hrsz., 0137/2,5 hrsz., valamint 0133/1-2 hrsz. egy része); ezen kívül:
 - a hatályos terv készítése és jóváhagyása óta hatályba lépett magasabb szintű jog-szabályokból következő védettségek, területfelhasználási korlátok (Natura 2000 terület, OTrT-ben, megyei TrT-ben szereplő korlátozó tényezők) feltüntetése, szerepeltetése; A módosított területeken, mint beépítésre nem szánt területen (Kk-id) beépítésre nem szánt terület került kialakításra.

III. Hatásvizsgálat

Tervezett változtatások hatása

2. Ábra: A tervezett módosítások területei és a régészeti lelőhelyek ütköztetése

Belterületen

1. módosítás: A tervezett változtatás a hatályban lévő tervben szereplő építési lehetőségek átszervezését jelenti. Az építési lehetőségek nem szűnnek meg, azonban a hatályos tervhez képest a lelőhelynek csak a Ny-i széle lenne intenzíven beépítve lakóterület által, a K-i felén különleges sport terület kerülne elhelyezésre. A tervezett beépítési lehetőségek érintik és veszélyeztetik a 26. sz. lelőhely Süttőre eső területét. Ezt a későbbiekben figyelembe kell venni és a lelőhely megbolygatásának elkerülésére kell törekedni. Amennyiben ez elkerülhetetlen, akkor próba- illetve annak alapján megelőző régészeti feltárás igényére kell számolni a beruházás terhére.

2. módosítás: A HM Erdészet és Reneszánsz Kőfaragó Zrt. telephelye közötti tervezett gyűjtőút-szakasz elhagyása és ipari-gazdasági területbe vonása, annak D-i felén érinti és veszélyeztetheti a 21. sz. lelőhely területét. A lelőhelyen található őskori temető pontos kiterjedését a terület fedett jellege miatt korábban nem tudták egyértelműen meghatározni. A veszélyeztetettség mértékének meghatározásához régészeti próbakutatást kell végezni. Amennyiben annak eredménye alapján a veszélyeztetettség fenn áll, akkor a lelőhelyet érintő bolygatás elkerülésére kell törekedni. Ha ez elkerülhetetlen, akkor annak alapján megelőző régészeti feltárás igényére kell számolni a beruházás terhére.

3. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

4. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

5. módosítás: 10. sz. főút korábbi évtizedekben tervezett elkerülő nyomvonalának elhagyása a védett 7. sz. lelőhely megóvását segítheti elő.

6. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

7. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

8. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

9. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

10. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

11. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet.

12. módosítás: Nem érint nyilvántartott, vagy más ismert régészeti lelőhelyet. A közelében fekvő 9. sz. lelőhelyet sem veszélyezteti, mert a tervezett besorolás az építési lehetőséget minimalizálja.

A régészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatok, költségek

A régészeti örökség védelme érdekében különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változások kapcsán, mivel bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával elpusztulhatnak a régészeti örökség elemei.

Engedélyköteles talajmunkával járó beruházásra során az alábbiak szerint kell eljárni.

Az Kötv 22-23.§-a, továbbá *A régészeti lelőhelyek feltárásának ... részletes szabályairól szóló 18/2001 (X.18.) NKÖM rendelet* 14.§-a szerint a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Ha a lelőhelyek elkerülése a földmunkával járó fejlesztés beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A tervezett munkálatok kizárólag a feltárás befejezése után kezdődhetnek el. A régészeti feltárások költségét annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált (Kötv 19.§ (3)). A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülés 9 ezrelékét kell költségelőirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére (Kötv 22.§.(1)).

A tervezett építési tevékenység előtt a hatályos 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény szerint értesíteni kell a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális kirendeltségét. A szükséges megelőző kutatások elvégzéséhez a beruházás értékhatárának nyilatkozata alapján a régészeti szakszolgálattal, vagy a helyileg illetékes múzeummal kell megállapodást kötni.

Régészeti érdekű területek esetében

A régészeti érdekű területekről is a régészeti emlékeket csak feltárás keretében mozdíthatók el (Kötv 19.§ (1)). Ezért a 30 cm-t meghaladó földmunkával járó beruházások esetében fontos lenne állapotfelmérést végezni.

Az örökségi értékek megóvása, valamint a beruházás jobb tervezhetősége miatt az állapotfelmérés céljából célszerű a régészeti érdekű területeken próbakutatást (terepbejárás, műszeres vizsgálat, próbaásatást) végezni, vagy amennyiben ez nem megoldható régészeti szakfelügyeletet biztosítani az esteleges veszélyeztetettség megállapításához. Erre a területileg illetékes múzeummal lehet megállapodást kötni.

Váratlanul előkerülő régészeti emlékek esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Valamennyi, a régészeti feltárás esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a felfedező (kivitelező, beruházó) az örökségvédelmi törvény 24.§-a értelmében köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az emlék vagy lelet előkerülését az önkormányzat jegyzőjének és a területileg illetékes múzeumnak haladéktalanul jelenteni és a helyszín, valamint a lelet őrzéséről gondoskodni, valamint a régészeti feltárás lehetőségét biztosítani. Ennek elmulasztása büntetőjogi felelőséggel jár.

A bejelentett régészeti emlékek kezeléséről - ideértve az ideiglenes megóvásukra, esetleges eltávolításukra, helyszíni megőrzésükre, illetve helyszíni bemutatásukra vonatkozó előírásokat – a bejelentő véleményének kikérése után 8 napon belül a Hivatal dönt.

IV. Összefoglalás

Azonosított régészeti lelőhelyek

Süttő területén 25 darab a KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhelyről van adatunk mostanáig.

A tervezett változások hatása

A 12 darab módosítási területből kettő esetben (1. és 2. és 5. sz. módosítási területek) kell számolni régészeti lelőhelyet is érintő változtatással. Az 1. és 2. sz. módosítások esetében számolni lehet régészeti lelőhely megbolygatásának lehetőségével, ezért ott annak elkerülésére kell törekedni. Az 5. sz. módosítás esetében azonban a korábban tervezett elkerülő út visszavonása csak a lelőhely megóvását segíti elő.

Kutatási igény:

A település területén teljes körű, átfogó topográfiai kutatásra került sor korábban. Azonban tervátadás csak korlátozottabb mértékben történt. A lelőhelyek állapotának megismeréséhez újabb topográfiai munkákra, illetve próbakutatásokra lenne szükség. Másrészt a kiemelkedő jelentőségű és turisztikai szempontból is fejleszhető vaskori erődített település (4.,5. lh.) és halomsírmező (7.,19. lh.) megóvásához, megismeréséhez, bemutatásához további tervszerű feltárásokra lenne szükség. Ugyanígy fontos lenne az Alsóbikol-Leányvár Árpád-kori földvár (8. lh.), valamint a Gerecse (18. lh.) őskori sáncainak további tervszerű kutatását elvégezni.

Bemutatósi lehetőség:

A vaskori erődített település (4.,5. lh.) és halomsírmező (7.,19. lh.), valamint az Alsóbikol – Leányvár (8. lh.), valamint a Gerecse (18. lh.) még megmaradt maradványait legalább egy-egy tanösvény keretében kellene bemutatni. Valamint azok további feltárása után, amennyiben lehetséges egy-egy jellemző részlet rekonstrukciója bemutatható lenne.

A lelőhelyek többségének az esetében a régészeti emlékek bemutatásának lehetőségéről csak a szükséges régészeti kutatások alapján lehet dönteni.

V. Nyilatkozat

A Süttő Község szerkezeti és szabályozási terv, Örökségvédelmi Hatástanulmány Régészeti fejezetét készítő régész nyilatkozik, hogy a régészeti tanulmányt a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek és a hatósági előírásoknak megfelelően készítette el, a tervezett megoldások megfelelnek a hatályos jogszabályoknak. Továbbá nyilatkozik, hogy a tanulmány elkészítésére az érvényes szakirányú felsőfokú régész végzettsége alapján jogosult.

Vágner Zsolt, sk. okleveles régész
Osz: 459/2002

Pécel, 2010. szeptember 22.

I. melléklet

Javaslat a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó előírására, és külön Függelék rögzítésére

Javaslat a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó előírására, és külön Függelék rögzítésére

Javaslat a HÉSZ vonatkozó előírására:

A régészeti örökség kezelése kapcsán a 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény szerint kell eljárni.

Javaslat a Függelék tartalmára:

A kulturális örökség védelme érdekében a terület- és településfejlesztéssel, valamint a terület és településrendezéssel kapcsolatos változások, beruházások tervezését e védelemmel összhangban kell megoldani. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. *A 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény (továbbiakban Kötv) 10.§-a szerint a régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti helyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.*

A Kötv. 11.§-a szerint *a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak*, ahonnan a régészeti örökség elemei csak feltárás keretében mozdíthatók el Kötv 19.§ (2). A régészeti örökség védelme érdekében különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változások kapcsán, mivel bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával elpusztulhatnak a régészeti örökség elemei.

Váratlanul előkerülő régészeti emlékek esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Valamennyi, a régészeti feltárás esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a felfedező (kivitelező, beruházó) az örökségvédelmi törvény 24.§-a értelmében köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az emlék vagy lelet előkerülését az önkormányzat jegyzőjének és a területileg illetékes múzeumnak haladéktalanul jelenteni és a helyszín, valamint a lelet őrzéséről gondoskodni.

Kötv.82. § (1) Azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki (amely) az e törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi, illetve a védetté nyilvánított, vagy e törvény erejénél fogva védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti, vagy megrongálja, illetve a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti, örökségvédelmi bírsággal (a továbbiakban: bírság) kell sújtani. Az örökségvédelmi bírság kiszabása nem mentesít egyéb, építésügyi eljárásban kiszabható bírság alól.

(2) Bírsággal sújtható az, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget.

(3) A bírságot a hatóság szabja ki.

(4) A bírság összegének megállapításánál mérlegelni kell:

- a) a kulturális örökség elemének történeti, eszmei jelentőségét és egyediségét,
- b) az okozott kár nagyságát.

Süttő, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

A nemzeti erőforrás miniszter 5/2010. (VIII. 18.) NEFMI rendelete a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól vonatkozó részei

A beruházás, illetve a régészeti feltárás előkészítése során ismertté vált és a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról szóló 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet szerint nyilvántartásba vett lelőhelyekre is tekintettel a beruházóval a feltárássra vonatkozóan a Kötv. 22. §-a szerinti szerződést köt.